

به بهانه سالروز شهادت امام رضا (ع):

سبک زندگی امام رضا (ع) و درسهای ایشان به آیندگان

از مهم‌ترین درس‌های سیره رضوی، نقش بر آب‌کردن توطئه‌های طاغوت زمانه یعنی مأمون عباسی است.

به گزارش سایت خبری پرسون- از آن جا که خداوند متعال اطاعت از رسول اعظم (ص) و امامان بزرگوار (ع) را در کنار اطاعت خود بر همه مسلمانان واجب گردانیده است و زندگی پیشوایان معصوم را بهترین الگو برای سبک زندگی دانسته است، بر آن شدم تا با نگاهی به سبک زندگی امام رضا (ع) نمونه هایی از درس هایی که ایشان به آیندگان دادند را خدمتتان عرض کنم:

سلوک اجتماعی

یکی از صفات امام علی بن موسی‌الرضا علیه‌السلام «رئوف» است. جلوه این مهربانی در زندگی آن امام همام بسیار زیاد است. رفتاری که گاهی در برخورد با کینه توزان و غرض ورزان به نمایش گذاشته می‌شود؛ و گاهی در برخورد با افراد نادان و جاهل؛ گاهی در کمک به فقرا و دستگیری از آنان و در مواقعی در هم‌نشینی با فرودستان و خدمتکاران.

امام رضا (ع) بهترین بندگان خدا را کسانی می‌داند که هرگاه نیکی می‌کنند، خوشحال می‌شوند، هرگاه بدی می‌کنند، استغفار می‌کنند، هرگاه چیزی به آنان داده می‌شود، سپاس‌گزاری می‌کنند، هرگاه مبتلا و گرفتار می‌شوند، شکیبایی می‌کنند، و هرگاه خشمگین می‌شوند، عفو و گذشت می‌کنند. از نگاه ایشان شکر بندگان خدا مقدمه شکر خداوند است و می‌فرمایند: هرکس صاحبان نعمت و نیکی به مردم را سپاس نگوید، خدای متعال را هم سپاس نکرده است.

زندگی اجتماعی در کنار همسر و خانواده و دوستان خداوند انسان را موجودی اجتماعی آفریده و همواره بر حضور انسان در جامعه و ایفای نقش در آن تأکید ورزیده است و لذا خداوند بر هر انسان همسری قرار داده تا در کنار او به آرامش برسد.

البته برخی عواطف انسانی با فرزند و برخی دیگر با دوستان برآورده می‌شود. ظرف عواطف انسانی بسیار گسترده است و باید این ظرف با همه علل و عوامل مناسب پر شود. از این‌رو انسان موفق در زندگی کسی است که با داشتن خانواده و دوستان سالم به نیازهای عاطفی و روانی‌اش نیز پاسخ مناسبی داده شود. امام رضا (ع) به این دو اصل سعادت و مؤلفه اساسی آن توجه داشته و از ایشان نقل است که فرمودند بهترین خوشی و لذت دنیا داشتن خانواده مناسب و دوستان فراوان است.

محاسبه و مراقبه نفس

یکی از ویژگی‌های مو من این است که همواره باید رفتار و کردار خویش را محاسبه کرده و آن را بسنجد و ارزیابی کند. در نتیجه این محاسبه موجب می‌شود تا انسان جایگاه خود را نسبت به عالی‌ترین منزل تکاملی بسنجد و بداند تا چه اندازه با آن فاصله دارد.

امام رضا (ع) در این باره فرموده است: هرکس به حساب خود رسیدگی کند، سود می‌برد و هرکس از خود و اعمالش غافل شود، زیان می‌کند. هم‌چنین از ایشان روایت شده است: کارهای امت پیامبر، چه نیکوکاران و چه زیان‌کاران، هر بامداد به محضر رسول خدا (ص) عرضه می‌شود، پس مراقب باشید.

بهره گرفتن از دنیا

خداوند در قرآن به پیامبرش می‌فرماید بهره خود را از دنیا فراموش نکن و امام علی (ع) در تفسیر آن فرمودند فراموش نکن که با بهره‌گیری از سلامتی و

نیرو و فراغت و جوانی و شادابی‌ات، آخرت را به دست می‌آوری امام رضا(ع) نیز به این موضوع اشاره کرده و فرموده است برای خودتان بهره‌ای از دنیا قرار دهید، به اینکه خواسته‌های دل را از حلال به آن بدهید، تا حدی که مروت را از بین نبرد و اسراف در آن نباشد، و بدین‌وسیله، بر کارهای دین، کمک بجویند.

نیکی به والدین

در دستورات دینی و سبک زندگی اسلامی بر احترام به والدین و احسان و نیکی به آنان علی‌الخصوص در دوره کهن‌سالی تأکید شده و اینکه فرزندان موظف به خدمت‌رسانی بی‌منت به والدین می‌باشند. امام رضا(ع) درباره تکریم و احترام به پدر می‌فرماید: بر تو باد که از پدر، فرمان‌برداری کنی، به او نیکی کنی، در برابرش فروتنی و کرنش و بزرگداشت و احترام داشته باشی و صداقت را در حضور او پائین بیاوری. البته ایشان حذومرز اطاعت والدین را نیز مشخص کرده و فرمودند: نیکی به پدر و مادر واجب است، هرچند مشرک باشند، ولی درراه معصیت آفریدگار، اطاعتی از آن دو نیست.

نحوه ارتباط و معاشرت با مردم

چگونگی ارتباط با مردم و معاشرت با اقشار مختلف آنان در سبک دینی زندگی اجتماعی بسیار حائز اهمیت است. امام رضا(ع) دراین‌باره می‌فرماید: با حاکم، بااحتیاط هم‌نشینی کن، با دوست، همراه با تواضع، با دشمن، همراه با هشیاری و پرهیز و با عموم مردم با خوش‌رویی. ایشان درباره کمک به نیازمندان فرموده است: از بهترین نوع صدقه، یاری‌کردن تو نسبت به ناتوان است. از نظر امام رضا(ع) در سلوک اجتماعی، سودمندترین پرهیزگاری ترک اذیت و آزار دیگران به‌ویژه مؤمنان است. ایشان دراین‌باره فرمودند: بدان که هیچ ورع و پرهیزگاری، سودمندتر از پرهیز از حرام‌های خدا و اجتناب از اذیت مؤمن نیست.

ظلم‌ستیزی و افشای ماهیت طاغوت زمانه

یکی از مهم‌ترین درس‌های سیره رضوی نقش بر آب‌کردن توطئه‌های طاغوت زمانه یعنی مأمون عباسی است. هرچند امام رضا ولایت‌عهدی را بالاجبار قبول کرد ولی همه‌ی نقشه‌های مأمون را نقش بر آب کرد. مأمون می‌خواست امام رضا را به پایتخت بیاورد، تا ایشان را زیر نظر بگیرد. همه‌ی کارها را کنترل کند و در جنایتی که مرتکب می‌شود مردم بگویند بخشی هم تقصیر ولیعهد است. مأمون قصد داشت حکومتش را شرعی جلوه دهد. اما امام چه کرد؟

- با گریه وداع به همه فهماند که سفر عاقبت خوشی ندارد. شهادت است نه ولیعهدی و لذا در مسجد پیغمبر آمد و کنار قبر ایشان گفت: یا رسول الله خداحافظ. من دیگر شما را نمی‌بینم.

- امام فرمود: من ولایت‌عهدی را به میل خود قبول نمی‌کنم. حال که مجبور هستم، به شرطی قبول می‌کنم که در هیچ کاری دخالت نکنم. یعنی در جنایات مأمون شریک نیستم.

- امام اجازه نداد کسی به ایشان تبریک بگوید و در این باب مقاله نوشته و مدح و ثنا کند.
- امام اجازه نداد میان مردم و ایشان فاصله بیاندازند و تا جایی که می‌توانستند با مردم در ارتباط بودند.

- زندگی زاهدانه امام رضا باعث شد مردم بدانند می‌شود ولی عهد بود ولی گرفتار زرق و برق دنیا نشد.

محمدناصر حقیقت

کارشناس تاریخ و معارف اسلامی